DOMSTOLENS DOM

17. februar 1998 *

I sag C-249/96,

angående en anmodning, som Industrial Tribunal, Southampton (Det Forenede Kongerige), i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Lisa Jacqueline Grant

mod

South-West Trains Ltd,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende EF-traktatens artikel 119, Rådets direktiv 75/117/EØF af 10. februar 1975 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder (EFT L 45, s. 19) og Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår (EFT L 39, s. 40),

har

* Processprog: engelsk.

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G. C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene C. Gulmann, H. Ragnemalm og M. Wathelet samt dommerne G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, J. L. Murray, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (refererende dommer), G. Hirsch, P. Jann og L. Sevón,

generaladvokat: M. B. Elmer
justitssekretær: fuldmægtig L. Hewlett,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Lisa Jacqueline Grant ved Cherie Booth, QC, samt ved barristers Peter Duffy og Marie Demetriou

— South-West Trains Ltd ved Nicholas Underhill, QC, og barrister Murray Shanks

— den franske regering ved kontorchef Catherine de Salins og fuldmægtig Anne de Bourgoing, begge Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtigede

— Det Forenede Kongeriges regering ved John E. Collins, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af barristers Stephen Richards og David Anderson

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Christopher Docksey, Marie Wolfcarius og Carmel O'Reilly, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 9. juli 1997 er afgivet mundtlige indlæg af Lisa Jacqueline Grant ved Cherie Booth, Peter Duffy og Marie Demetriou, af South-West Trains Ltd ved Nicholas Underhill og Murray Shanks, af Det Forenede Kongeriges regering ved John E. Collins, David Anderson og Patrick Elias, QC, og af Kommissionen ved Carmel O'Reilly og Marie Wolfcarius,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 30. september 1997,

afsagt følgende

Dom

1 Ved kendelse af 19. juli 1996, indgået til Domstolen den 22. juli 1996, har Industrial Tribunal, Southampton, i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt Domstolen seks præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af traktatens artikel 119, Rådets direktiv 75/117/EØF af 10. februar 1975 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder (EFT L 45, s. 19) og Rådets direktiv 76/207/EØF af 9. februar 1976 om gennemførelse af princippet om ligebehandling af mænd og kvinder for så vidt angår adgang til beskæftigelse, erhvervsuddannelse, forfremmelse samt arbejdsvilkår (EFT L 39, s. 40).

2 Spørgsmålene er rejst under en tvist mellem Lisa Jacqueline Grant og hendes arbejdsgiver, South-West Trains Ltd (herefter »SWT«), vedrørende dennes nægtelse af at yde rejsebegunstigelser for Lisa Grant's samleverske.

3 Lisa Grant er ansat ved SWT, et jernbaneselskab i Southampton-området.

4 Punkt 18 i Lisa Grant's ansættelseskontrakt, der vedrører »rejsebegunstigelser«, bestemmer følgende:

»De er berettiget til de rejsebegunstigelser i form af fri afbenyttelse af transportmidler eller til nedsatte takster, som gælder for ansatte i Deres lønklasse. Også Deres ægtefælle og ydelsesberettigede pårørende er berettigede til rejsebegunstigelser. Rejsebegunstigelser ydes efter [arbejdsgiverens] skøn og vil blive inddraget, såfremt de misbruges.«

5 På tidspunktet for de faktiske omstændigheder indeholdt det regulativ, som arbejdsgiveren havde udstedt til gennemførelse af disse regler om rejsebegunstigelser (Staff Travel Facilities Privilege Ticket Regulations), følgende bestemmelse i punkt 8 (om »ægtefæller«):

»Billetter til nedsat takst udstedes til ansatte, som er gift ... for disses ægtefæller, medmindre den pågældende ægtefælle er lovmæssigt separeret fra den ansatte.

...

Rejsebegunstigelser ydes til fordel for en 'common law opposite sex spouse' (udtryk, som normalt betegner en samlever af det modsatte køn) til ansatte ... såfremt der er afgivet erklæring på tro og love om, at de i mindst to år har levet i et fast samlivsforhold med hinanden ...«

6 Regulativet indeholder endvidere betingelser for at yde rejsebegunstigelser til ansatte, som er i aktiv tjeneste (pkt. 1-4), ansatte, som er midlertidigt eller endeligt udtrådt af tjenesten (pkt. 5-7), ægtefæller, som er efterladte efter den ansatte (pkt. 9), den ansattes børn (pkt. 10-11) samt familiemedlemmer, som den ansatte havde forsørgerpligt overfor (pkt. 12).

7 Den 9. januar 1995 anmodede Lisa Grant under henvisning til disse bestemmelser om rejsebegunstigelser for sin samleverske, som hun erklærede at have levet med i et »fast samlivsforhold« i mere end to år.

8 SWT afslog at yde rejsebegunstigelser med den begrundelse, at det for ugifte alene var muligt at yde sådanne begunstigelser for en samlever af modsat køn.

9 Lisa Grant anlagde herefter sag mod SWT ved Industrial Tribunal, Southampton, og gjorde gældende, at afslaget på hendes ansøgning var forskelsbehandling på grundlag af køn i strid med Equal Pay Act 1970 (lov om lige løn), traktatens artikel 119 og/eller direktiv 76/207. Hun gjorde navnlig gældende, at hendes

forgænger i stillingen — som var en mand, der i sin tid havde afgivet erklæring om, at han i mere end to år havde levet i et fast samlivsforhold med en kvinde — havde fået tildelt de rejsebegunstigelser, som hun var blevet nægtet.

10 Industrial Tribunal, Southampton, fandt, at det var et vanskeligt spørgsmål at afgøre, om nægtelsen af at yde de omhandlede rejsebegunstigelser, som beroede på den ansattes seksuelle orientering, var en »forskelsbehandling med hensyn til køn« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i traktatens artikel 119 samt i direktiverne om ligebehandling af mænd og kvinder. Retten anførte, at visse af de britiske domstole, som havde truffet afgørelse i lignende sager, havde afvist, at der forelå en sådan forskelsbehandling, hvorimod Domstolens dom af 30. april 1996 i sagen P. mod s. (sag C-13/94, Sml. I, s. 2143) »giver et vist grundlag for den opfattelse, at forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering er ulovlig«.

11 Dette er baggrunden for, at den nationale ret har forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Er det (med forbehold af punkt 6 forneden) i strid med princippet om lige løn til mænd og kvinder i henhold til artikel 119 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og artikel 1 i Rådets direktiv 75/117, at en ansat nægtes rejsebegunstigelser for en ugift samboende af samme køn, når der ydes sådanne begunstigelser til fordel for en ansats ægtefælle eller ugifte samboende af det modsatte køn?

2) Omfatter begrebet 'forskelsbehandling med hensyn til køn' i artikel 119 også forskelsbehandling på grundlag af den ansattes seksuelle orientering?

3) Omfatter begrebet 'forskelsbehandling med hensyn til køn' i artikel 119 også forskelsbehandling på grundlag af den ansattes samboendes køn?

4) Såfremt spørgsmål 1 besvares bekræftende, har da en ansat, som nægtes sådanne begunstigelser, efter fællesskabsretten en ret mod sin arbejdsgiver, der kan gennemtvinges umiddelbart?

5) Er en sådan nægtelse i strid med Rådets direktiv 76/207?

6) Vil en arbejdsgiver kunne retfærdiggøre en sådan nægtelse ved at henvise til — og godtgøre — a) at formålet med de pågældende begunstigelser er at tilgodese gifte eller hermed ligestillede personer og, b) at forholdet mellem samboende af samme køn traditionelt og generelt ikke sidestilles af samfundet med ægteskab, frem for at henvise til en økonomisk eller organisatorisk grund i relation til den pågældende beskæftigelse?«

12 På grund af den nære forbindelse mellem de seks spørgsmål, skal de behandles under ét.

13 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at rejsebegunstigelser, som en arbejdsgiver som følge af ansættelsesforholdet yder tidligere ansatte, disses ægtefæller eller personer, over for hvem de ansatte har forsørgerpligt, er »løn« i traktatens artikel 119's forstand (jf. herom dom af 9.2.1982, sag 12/81, Garland, Sml. s. 359, præmis 9).

14 I den foreliggende sag er det ubestridt, at en rejsebegunstigelse, som en arbejdsgiver yder en ansat i henhold til ansættelseskontrakten for dennes ægtefælle eller en person af modsat køn, som den ansatte lever i et fast samlivsforhold med uden for ægteskab, omfattes af traktatens artikel 119. En sådan begunstigelse omfattes derfor ikke af direktiv 76/207, der er nævnt i det femte spørgsmål fra den nationale ret (jf. dom af 13.2.1996, sag C-342/93, Gillespie m.fl., Sml. I, s. 475, præmis 24).

15 Det fremgår såvel af de øvrige spørgsmål som af forelæggelseskendelsens præmisser, at den nationale ret søger oplyst, om en arbejdsgivers nægtelse af at yde rejsebegunstigelser for en person af samme køn, som en ansat lever i et fast samlivsforhold med, er en forskelsbehandling i strid med traktatens artikel 119 og med direktiv 75/117, når sådanne rejsebegunstigelser ydes for den ansattes ægtefælle eller en person af modsat køn, som den ansatte lever i et fast samlivsforhold med uden for ægteskab.

16 Lisa Grant har for det første gjort gældende, at en sådan nægtelse er en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn. Hun anfører, at hendes arbejdsgiver ville have truffet en anden afgørelse, hvis det var en mand, som boede sammen med en kvinde, der havde gjort krav på de i hovedsagen omhandlede rejsebegunstigelser, og ikke en kvinde, som bor sammen med en anden kvinde.

17 I den forbindelse anfører Lisa Grant, at den omstændighed, at hendes mandlige forgænger i stillingen fik tildelt rejsebegunstigelser for sin ugifte samleverske, i sig selv viser, at der foreligger en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn. Efter Lisa Grant's opfattelse er en kvindelig arbejdstager genstand for en forskelsbe-

handling på grundlag af køn, hvis ikke hun, når situationen i øvrigt er den samme, nyder de samme fordele som en mandlig arbejdstager (dette kriterium benævnes i Det Forenede Kongerige »but for test«).

18 Endvidere anfører Lisa Grant, at afslaget på hendes ansøgning udgør en forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering, som omfattes af begrebet »forskelsbehandling med hensyn til køn« i traktatens artikel 119. Efter sagsøgeren i hovedsagens opfattelse beror forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering på fordomme vedrørende den seksuelle eller følelsesmæssige adfærd, der normalt forventes af en person af et bestemt køn, og er derfor reelt baseret på de pågældende personers køn. Hun tilføjer, at denne fortolkning har grundlag i den ovennævnte dom i sagen P. mod S., og at den er i overensstemmelse såvel med de resolutioner og henstillinger, der er vedtaget af Fællesskabets institutioner, som med udviklingen i folkerettens regler om menneskerettigheder og de nationale regler om ligebehandling.

19 Endelig gør Lisa Grant gældende, at afslaget på hendes ansøgning ikke er objektivt begrundet.

20 SWT samt den franske regering og Det Forenede Kongeriges regering har gjort gældende, at nægtelsen af at yde en begunstigelse som den, der er omhandlet i hovedsagen, ikke strider mod traktatens artikel 119. De anfører for det første, at ovennævnte dom i sagen P. mod s. er begrænset til tilfælde af kønsskifte og alene ligestiller en forskelsbehandling, som beror på en persons kønsskifte, med en forskelsbehandling beroende på, at en person tilhører et bestemt køn.

21 Endvidere gør de gældende, at den forskelsbehandling, som Lisa Grant klager over, ikke skyldes hendes seksuelle orientering eller tilbøjelighed, men den omstændighed, at hun ikke opfylder betingelserne i virksomhedens regulativ.

22 Endelig anfører de, at en forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering ikke er nogen »forskelsbehandling med hensyn til køn« i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i traktatens artikel 119 eller i direktiv 75/117. De henviser i den forbindelse navnlig til den nævnte traktatbestemmelses ordlyd og formål samt den omstændighed, at der ikke er enighed mellem medlemsstaterne om at ligestille faste samlivsforhold mellem personer af samme køn med faste samlivsforhold mellem personer af forskelligt køn, at disse faste samlivsforhold ikke er beskyttet ved artikel 8 eller 12 i den europæiske konvention af 4. november 1950 til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder (herefter »konventionen«), og at der ikke foreligger nogen forskelsbehandling i samme konventions artikel 14's forstand.

23 Heller ikke Kommissionen finder afslaget på Lisa Grant's ansøgning stridende mod traktatens artikel 119 eller direktiv 75/117. Efter dens opfattelse kan en forskelsbehandling på grundlag af arbejdstageres seksuelle orientering anses for en »forskelsbehandling med hensyn til køn« i artikel 119's forstand. Den forskelsbehandling, Lisa Grant klager over, beror dog ifølge Kommissionen ikke på hendes seksuelle orientering, men på den omstændighed, at hun ikke lever sammen med en anden som »et par« eller med en »ægtefælle« i den betydning, hvori disse udtryk forstås efter de fleste medlemsstaters retssystemer, efter fællesskabsretten og den ret, som er udledt af konventionen. Under disse omstændigheder mener Kommissionen ikke, at den forskellige behandling i henhold til reglerne i den virksomhed, hvor Lisa Grant arbejder, strider mod traktatens artikel 119.

24 I betragtning af de foreliggende omstændigheder, som disse fremgår af sagens akter, bør det først undersøges, om en betingelse i en virksomheds regulativ som den, der er omhandlet i hovedsagen, udgør en direkte forskelsbehandling på grundlag af arbejdstagerens køn. I benægtende fald skal det herefter undersøges, om det er et krav i fællesskabsretten, at arbejdsgivere ligestiller faste samlivsforhold mellem to personer af samme køn med samlivsforhold mellem gifte personer eller faste samlivsforhold uden for ægteskab mellem to personer af modsat køn. Endelig skal det undersøges, om en forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering er en forskelsbehandling på grundlag af arbejdstagerens køn.

25 For det første bør det fremhæves, at der ifølge regulativet i den virksomhed, hvor Lisa Grant arbejder, ydes rejsebegunstigelser for arbejdstageren, hans »ægtefælle« — dvs. den person, arbejdstageren er gift med, og som han ikke er lovformeligt separeret fra — eller en person af modsat køn, som arbejdstageren har levet i et »fast« samlivsforhold med i mere end to år, hans børn, personer i hans familie, som han har forsørgerpligt overfor, samt hans efterlevende ægtefælle.

26 Afslaget på Lisa Grant's ansøgning er begrundet med, at hun ikke opfylder betingelserne i disse bestemmelser og navnlig ikke betingelsen om, at hun lever sammen med en »ægtefælle« eller med en person af modsat køn, som hun har levet i et »fast« samlivsforhold med i mere end to år.

27 Denne sidste betingelse, som er, at arbejdstageren lever fast sammen med en person af det modsatte køn for at kunne få rejsebegunstigelser for denne, anvendes uden hensyn til arbejdstagerens køn, således som det i øvrigt er tilfældet med de øvrige alternative betingelser, der er fastsat i virksomhedens regulativ. Således nægtes en mandlig arbejdstager rejsebegunstigelser for en person, han lever sammen med, hvis denne er af samme køn som arbejdstageren, ligesom de nægtes en kvindelig arbejdstager for en person, hun lever sammen med, hvis denne er af samme køn som hende.

28 Da den betingelse, som er fastsat i virksomhedens regulativ, gælder ens for kvindelige og mandlige arbejdstagere, kan den ikke antages at udgøre en direkte forskelsbehandling på grundlag af køn.

29 For det andet bør det, hvad angår anvendelsen af en betingelse som den, der er omhandlet i hovedsagen, undersøges, om personer, der lever fast sammen med en partner af samme køn, er i samme situation som personer, der er gift, eller som lever i et fast samlivsforhold uden for ægteskab med en partner af modsat køn.

30 Lisa Grant har navnlig gjort gældende, at disse to situationer ligestilles mere og mere med hinanden i medlemsstaternes, Fællesskabets og andre internationale organisationers ret.

31 I den forbindelse bemærkes, at det ganske vist må medgives Lisa Grant, at Europa-Parlamentet i en erklæring har beklaget enhver forskelsbehandling beroende på en persons seksuelle tilbøjelighed, men at Fællesskabet ikke indtil nu har vedtaget nogen bestemmelser med henblik på en sådan ligestilling.

32 Hvad angår medlemsstaternes ret bemærkes, at visse af medlemsstaterne ganske vist ligestiller samliv mellem to personer af samme køn med ægteskab, omend ikke fuldt ud, men at de fleste medlemsstater kun ligestiller sådanne samlivsforhold med faste, heteroseksuelle forhold uden for ægteskab hvad angår et vist begrænset antal rettigheder eller ikke anerkender sådanne samlivsforhold særskilt.

33 Hvad angår Den Europæiske Menneskerettighedskommission har denne antaget, at trods den udvikling, der er sket i nutiden hvad angår indstillingen til homoseksualitet, er faste, homoseksuelle forhold ikke omfattet af den ret til respekt for familielivet, som er beskyttet ved den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 8 (jf. navnlig afgørelse af 3.5.1983, sag nr. 9369/81, X og Y mod Det Forenede Kongerige, DR 32, s. 220; af 14.5.1986, sag nr. 11716/85, s. mod Det Forenede Kongerige, DR 47, s. 274, præmis 2, og af 19.5.1992, sag nr. 15666/89, Kerkhoven og Hinke mod Nederlandene, ikke offentliggjort, præmis 1), og at den omstændighed, at nationale bestemmelser om beskyttelsen af familien stiller gifte personer og personer af modsat køn, der bor sammen som mand og kone, gunstigere end personer af samme køn, der lever i et fast samlivsforhold, ikke strider mod konventionens artikel 14, som navnlig forbyder forskelsbehandling på grundlag af køn (jf. ovennævnte afgørelse i sagen s. mod Det Forenede Kongerige,

præmis 7, afgørelse af 9.10.1989, sag nr. 14753/89, C. og L. M. mod Det Forenede Kongerige, ikke offentliggjort, præmis 2, og af 10.2.1990, sag nr. 16106/90, B. mod Det Forenede Kongerige, DR 48, s. 278, præmis 2).

34 Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i øvrigt i en anden sammenhæng fortolket konventionens artikel 12 således, at denne bestemmelse kun sigter til traditionelle ægteskaber mellem to personer af forskelligt biologisk køn (jf. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 17.10.1986, Rees, Serie A, nr. 106, s. 19, præmis 49, og af 27.9.1990, Cossey, Serie A, nr. 184, s. 17, præmis 43).

35 Det fremgår af det anførte, at faste samlivsforhold mellem to personer af samme køn ikke efter gældende ret i Fællesskabet ligestilles med forhold mellem gifte personer eller med faste samlivsforhold uden for ægteskab mellem personer af modsat køn. Følgelig er en arbejdsgiver ikke efter fællesskabsretten forpligtet til at ligestille en person, der lever i et fast samlivsforhold med en partner af samme køn, med en person, som er gift, eller som lever i et fast samlivsforhold uden for ægteskab med en partner af modsat køn.

36 Under disse forhold kan det i givet fald kun tilkomme lovgiver at vedtage foranstaltninger, som kan ændre den foreliggende situation.

37 For det tredje har Lisa Grant gjort gældende, at det fremgår af den ovennævnte dom i sagen P. mod S., at en forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering er en »forskelsbehandling på grundlag af køn« i strid med traktatens artikel 119.

38 I denne sidste sag blev Domstolen spurgt, om en afskedigelse, der beroede på den pågældende arbejdstagers kønsskifte, måtte anses for en »forskelsbehandling på grundlag af køn« i direktiv 76/207's forstand.

39 Den forelæggende ret var således i tvivl om, hvorvidt dette direktiv ikke havde et videre anvendelsesområde end Sex Discrimination Act 1975 (lov om forskelsbehandling på grundlag af køn), som retten skulle anvende, og som efter dens opfattelse kun omfattede forskelsbehandling beroende på, at den pågældende arbejdstager tilhører det ene eller det andet køn.

40 I deres indlæg ved Domstolen havde Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen gjort gældende, at direktivet alene forbyder forskelsbehandling beroende på, at den pågældende arbejdstager tilhører det ene eller det andet køn, men ikke en forskelsbehandling, som udspringer af, at arbejdstageren har skiftet køn.

41 Som svar på denne argumentation bemærkede Domstolen, at de direktivbestemmelser, som forbyder forskelsbehandling af mænd og kvinder, blot, inden for det begrænsede område, hvor de gælder, er udtryk for lighedsprincippet, som er et af fællesskabsrettens grundlæggende principper. Domstolen fandt, at denne omstændighed talte mod en indskrænkende fortolkning af disse bestemmelsers anvendelsesområde og førte til, at de måtte anvendes på den forskelsbehandling, der udspringer af den pågældende arbejdstagers kønsskifte.

42 Domstolen fandt, at en sådan forskelsbehandling i det væsentlige, hvis ikke udelukkende, finder sted på grundlag af den pågældendes køn. Denne betragtning, som fører til at antage, at en sådan forskelsbehandling bør forbydes på samme

måde som en forskelsbehandling, der beror på, at den pågældende tilhører et bestemt køn — og hvilken forskelsbehandling den har en meget tæt forbindelse med — er dog begrænset til det tilfælde, hvor en arbejdstager skifter køn, og gælder derfor ikke i det tilfælde, hvor den forskellige behandling skyldes en persons seksuelle orientering.

43 Heroverfor har Lisa Grant imidlertid gjort gældende, at fællesskabsbestemmelserne om ligebehandling af mænd og kvinder i lighed med visse bestemmelser i national ret eller i internationale konventioner bør fortolkes således, at de omfatter forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering. I den forbindelse henviser sagsøgeren i hovedsagen navnlig til den internationale konvention af 19. december 1966 om borgerlige og politiske rettigheder (Danmarks traktater, 1976, s. 154), hvori begrebet »køn« ifølge en udtalelse fra den menneskerettighedskomité, der er oprettet i henhold til konventionens artikel 28, også sigter til de pågældende personers seksuelle præferencer (meddelelse nr. 488/1992, Toonen mod Australien, konstateringer vedtaget den 31.3.1994, 50. session, pkt. 8.7).

44 Vedrørende dette spørgsmål påpeges, at den omhandlede konvention hører til de internationale bestemmelser om beskyttelse af menneskerettigheder, som Domstolen tager hensyn til ved anvendelsen af fællesskabsrettens generelle principper (se f.eks. dom af 18.10.1989, sag 374/87, Orkem mod Kommissionen, Sml. s. 3283, præmis 31, og af 18.10.1990, forenede sager C-297/88 og C-197/89, Dzodzi, Sml. I, s. 3763, præmis 68).

45 Selv om overholdelsen af de grundlæggende rettigheder, der indgår som en integrerende del af disse generelle principper, er en betingelse for, at Fællesskabets retsakter er lovlige, kan disse rettigheder dog ikke i sig selv medføre, at de udvider anvendelsesområdet for traktatens bestemmelser ud over de gældende rammer for Fællesskabets kompetence (jf. herom navnlig, hvad angår rækkevidden af

EF-traktatens artikel 235 for beskyttelsen af menneskerettighederne, udtalelse 2/94 af 28.3.1996, Sml. I, s. 1759, præmis 34 og 35).

46 Hertil kommer, at menneskerettighedskomitéen i den meddelelse, Lisa Grant henviser til — hvilket organ i øvrigt ikke er nogen retsinstans, og hvis udtalelser ikke har bindende retsvirkning — uden at angive nogen særlig begrundelse herfor ifølge selve udtalelsens ordlyd begrænsede sig til at »bemærke, at udtrykket 'køn' i artikel 2, stk. 1, og artikel 26 efter dens opfattelse må antages at omfatte seksuelle præferencer«.

47 En sådan bemærkning — som i øvrigt ikke synes at afspejle den almindelige anerkendte fortolkning, der indtil nu er blevet anlagt af det begreb for forskelsbehandling på grundlag af køn, som findes i de forskellige internationale konventioner om beskyttelse af grundlæggende rettigheder — kan derfor under alle forhold ikke føre Domstolen til at udvide anvendelsesområdet for traktatens artikel 119. Under disse omstændigheder må betydningen af artikel 119 ligesom enhver anden bestemmelse i fællesskabsretten fastlægges under hensyn til dens ordlyd og formål samt dens plads i traktatens opbygning og den juridiske sammenhæng, den indgår i. Det fremgår af de foregående betragtninger, at fællesskabsretten ikke på sit nuværende stadium omfatter en forskelsbehandling på grundlag af seksuel orientering som den, der er omhandlet i hovedsagen.

48 Det skal dog bemærkes, at Amsterdam-traktaten om ændring af traktaten om Den Europæiske Union, traktaterne om oprettelse af De Europæiske Fællesskaber og visse tilknyttede akter, der er undertegnet den 2. oktober 1997, tilføjer en artikel 6 A til EF-traktaten, hvorefter Rådet, når Amsterdam-traktaten er trådt i kraft, på visse betingelser (enstemmighed og efter forslag fra Kommissionen og høring af Europa-Parlamentet) kan træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til afskaffelse af forskellige former for forskelsbehandling, herunder forskelsbehandling på grund af seksuel orientering.

49 I betragtning af det ovenfor anførte er det endelig ufornødent at behandle Lisa Grant's argument om, at et afslag af den karakter, der er givet hende, ikke er objektivt begrundet.

50 Den nationale rets spørgsmål skal herefter besvares med, at en arbejdsgivers afslag på at yde en rejsebegunstigelse for en person af samme køn, som en arbejdstager lever i et fast samlivsforhold med, når der indrømmes en sådan begunstigelse for en arbejdstagers ægtefælle eller en person af modsat køn, som arbejdstageren lever i et fast samlivsforhold med uden for ægteskab, ikke er en forskelsbehandling i strid med traktatens artikel 119 eller direktiv 75/117.

Sagens omkostninger

51 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongeriges og af den franske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Industrial Tribunal, Southampton, ved kendelse af 19. juli 1996, for ret:

En arbejdsgivers afslag på at yde en rejsebegunstigelse for en person af samme køn, som en arbejdstager lever i et fast samlivsforhold med, når der indrømmes en sådan begunstigelse for en arbejdstagers ægtefælle eller en person af modsat køn, som arbejdstageren lever i et fast samlivsforhold med uden for ægteskab, er ikke en forskelsbehandling i strid med EF-traktatens artikel 119 eller Rådets direktiv 75/117/EØF af 10. februar 1975 om indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes lovgivninger om gennemførelse af princippet om lige løn til mænd og kvinder.

Rodríguez Iglesias Gulmann Ragnemalm

Wathelet Mancini Moitinho de Almeida

Kapteyn Murray Edward

Puissochet Hirsch Jann Sevón

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. februar 1998.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident